

Drugi tuj jezik že drugič išče domačo pamet?

Najbrž res, saj je prvi tuj jezik ni našel. Jeseni bo namreč v dvajsetih osnovnih šolah poskusno uveden obvezen drugi tuj jezik- pozneje pa najbrž v vse osnovne šole. Znano pa je, da je za vse učence v Sloveniji obvezen prvi tuj jezik angleščina. Ker je za prispevke kot je ta prostor omejen, naj poudarimo, da je sedanji sistem pouka tujih jezikov v nasprotju z mednarodnimi in narodnimi dokumenti ter s človekovimi pravicami.

Za začetek: vsa zgodovina je neprekinjeno bojišče velikih narodov za prevlado in podrejanje manjših- včasih je to trda okupacija z vojsko, pogosto pa mehka okupacija s kulturo in jezikom; in prisilni pouk kateregakoli tujega nacionalnega jezika vseh otrok pomeni diskriminacijo, kolonizacijo in raznarodovalno politiko. Danes je to angleščina ,v drugačnih zgodovinskih razmerah bi bila ruščina, jutri bo to kitajščina.

K temu lahko dodamo še nekaj dejstev, npr. da je za aktivno znanje tujega jezika potrebnih okoli 2000 ur -kar je približno enako obsegu ur v poklicnih šolah; da se vsaj sedemdeset odstotkov učencev v angleško govorečih državah ne uči obvezno tujih jezikov – zato lahko ta čas bolj koristno porabijo za druge predmete; da ima v Sloveniji angleščina prednost pred slovenščino -saj otroci v vrtcu in prvem razredu še nimajo oblikovanega odnosa do materinščine; da 6% svetovnega prebivalstva, ki mu je materni jezik angleščina, poskuša to vsiliti ostalim 94% - z vsemi političnimi, ekonomskimi in kulturno jezikovnimi posledicami; da tudi mednarodne organizacije dopuščajo pravico močnejšega in s tem zanikajo pomen temeljnih vrednot ter mednarodnih dokumentov- to velja tako za OZN, EU in mednarodne ustanove; da sedanji svetovni sistem zaradi napredovanja tehnologije in nazadovanja v družbenem razvoju resno ogroža civilizacijo – spomnimo se uničevanja okolja, ekonomske krize, begunske krize, porasta nacionalizmov itd. Pa ostanimo pri sistemu pouka tujih jezikov v luči mednarodnih in narodnih dokumentov ter človevih pravic.

K mednarodnim dokumentom štejemo Splošno deklaracijo o človekovih pravicah OZN, Helsinško listino, Splošno deklaracijo o jezikovnih pravicah iz Barcelone in dve resoluciji Unesco-a. Prvi trije dokumenti govorijo o enakosti in enakopravnosti ter temeljnih pravicah vseh ljudi ... ne glede na narodnost, jezik itd; resoluciji Unesco-a pa priporočata za enakopravno sporazumevanje uvedbo

mednarodnega jezika esperanta kot drugega jezika poleg materinščine. Sedanji sistem prisilnega pouka tako prvega tujega nacionalnega jezika, kot tudi tudi naslednjih, je torej v popolnem nasprotju z vsebino zgoraj naštetih mednarodnih dokumentov.

K narodnim dokumentom lahko štejemo vsaj Ustavo RS, Nacionalni program jezikovne politike RS in Zakon o javni rabi slovenščine. Vloga materinščine oziroma odnos do slovenščine bi sicer prvi zahteval temeljito obravnavo, vendar se tokrat omejimo na sistem pouka tujih jezikov. Naši otroci se bodo torej učili že štiri do pet tujih jezikov !? Že slovenščina je marsikateremu zahteven predmet, tujcem pa poleg materinščine prvi tuj jezik. Vsi se nato morajo učiti angleščino, na dvojezičnem področju italijanščino ali madžarščino, sedaj sledi še drugi obvezni tuj jezik, ostane pa še izbirni tuj jezik. Takšen sistem pouka tujih jezikov je v nasprotju z zgoraj naštetimi dokumenti in zahteva odgovor ter odgovornost glede nacionalnega interesa Slovenije in naše jezikovne politike.

Vidik posameznega človeka pa zajema predvsem človekovo pravico do maternega jezika in do enakopravnega mednarodnega sporazumevanja. Protislovje med ohranitvijo nekaj tisoč kultur in jezikov na eni strani ter potrebo po enakopravnem sporazumevanju na drugi strani je rešljivo. Rešitev v svetu seveda ni sedanji razkorak med zapisanimi načeli v dokumentih in diskriminacijo v praksi, pri nas pa hlapčevanje, papagajstvo in janičarstvo. Naše politične in strokovne ustanove bi morale na osnovi mednarodnih in narodnih dokumentov omogočiti odprto in vsestransko obravnavo drugačnih možnosti. Že opredelitev ciljev pouka tujih jezikov na osnovi mednarodnih in narodnih dokumentov ter človekovih pravic bi za različne stopnje šolanja pokazala različne možnosti.

Ne more in ne sme nam biti vseeno, na kakšnih osnovah, s kakšnimi cilji in predvsem v čigavem interesu deluje sedanji sistem pouka tujih nacionalnih jezikov in kultur v Sloveniji!

Janez Zadavec, Ljubljana